

SIGMUND FREUD

(1856 -1939)

Psikanalizin kurucusu Sigmund Freud; 1856'da, o dönemde Avusturya imparatorluğu, günümüzde ise Çekoslovakya topraklarında bulunan Freiberg kasabasında doğdu. Dört yaşındayken ailesi, hayatının neredeyse tamamını geçirdiği Viyana'ya taşındı. Freud sıra dışı bir öğrenciydi; 1881 yılında Viyana Üniversitesinden tıp diploması aldı. Ardından gelen on yıl içinde fizyoloji alanında araştırmalar yaptı, bir psikiyatri kliniğinin kadrosuna girdi, nöroloji üzerinde özel çalışmalar yaptı; Paris'te, seçkin bir Fransız nörologu olan Jean Charcot ile çalıştı ve aynı zamanda Viyanalı doktor Josef Breuer ile çalışmalar yürüttü.

Freud'un psikoloji ile ilgili görüşleri yavaş yavaş gelişti. Yazılmasına Breuer'in de yardımcı olduğu ilk kitabı "Histeri Üzerine Çalışma" ancak 1895 yılında ortaya çıktı. Ardından gelen "Rüyaların Yorumu" adlı kitabı 1900'da yayınlandı ve en özgün ve önemli eserlerinden biri oldu. Bu kitap, önceleri pek fazla satmamasına rağmen, ününün yayılmasında büyük rol oynadı. Bunu diğer önemli çalışmalar izledi; Birleşik Devletlerde bir dizi konferans verdiği 1908 yılında Freud çoktan meşhur olmuştu. 1902'de Viyana'da bir "psikoloji tartışmaları" grubu oluşturdu. Bu grubun ilk üyelerinden biri Alfred Adler'di, birkaç yıl sonra da Cari Jung aralarına katıldı. Bu psikologların her ikisi de daha sonra kendi alanlarında dünya çapında ün kazanacaklardı.

Freud evli ve altı çocukluydu. Hayatının sonlarına doğru çene kanserine yakalandı ve 1923 yılından sonra, iyileşmek için otuzdan fazla ameliyat geçirdi. Buna rağmen çalışmaya devam etti ve önemli yapıtlarından bazılarını bu dönemde üretti. 1938 yılında Naziler Avusturya'ya girdi ve Yahudi olan 82 yaşındaki Freud, Londra'ya kaçmaya mecbur kaldı, ertesi yıl da burada öldü.

Freud'un kuramsal psikolojiye katkısı o kadar kapsamlıdır ki; kısaca özetlenmesi çok zordur. İnsan davranışlarında bilinçaltının muazzam önemine dikkat çekti. Bilinçaltı faaliyetlerinin rüyaların içeriğini nasıl etkilediğini ve bu faaliyetlerin dil sürçmeleri ve isim unutma gibi sık rastlanan olguların ve insanın kendi kendine kaza hatta hastalık yaratması gibi durumların sebebi olduğunu gösterdi.

Freud psikanaliz tekniğini, akıl hastalıklarını tedavi etmek üzere bir yöntem olarak geliştirdi. İnsan kişiliğinin yapısı ile ilgili bir kuram ortaya attı. Endişe, savunma mekanizması, hadım edilme kompleksi, bastırma, yüceltme konularındaki kuramları geliştirmesi ya da herkesçe bilinir hale getirmesi sayabileceğimizden sadece birkaçıdır. Eserleri kuramsal psikolojiye

duyulan ilgiyi körükledi. Bazı fikirleri son derece aykırıydı -hâlâ da öyledir- ve ortaya attığı günden beri ateşli tartışmalara neden oldular.

Freud'un belki de en çok; bastırılmış cinsel duyguların sinir hastalıkları, ya da nevrozlar, üzerinde tetikleyici rol oynadığı düşüncesini öne sürmesiyle tanınmaktadır. (Eserleri bu görüşün bilimsel geçerlilik kazanması için çok şey yapmış olmakla birlikte, aslında bu fikir Freud'dan çıkmamıştır.) Cinsel duygu ve isteklerin ergenlik çağında değil de ilk çocukluk döneminde başladığına da işaret etmiştir.

Freud'un fikirlerinden birçoğu hâlâ o kadar aykırıdır ki, tarihteki yerini değerlendirmek çok zordur. O, yeni fikirler öne sürme konusunda büyük bir yeteneğe sahip bir öncü ve ıssızdaki yolları aydınlatan bir kişidir. Ancak, Freud'un kuramları (Darwin ya da Pasteur'un kuramlarından farklı olarak) bilim toplunun genel onayını asla almamıştır ve fikirlerinin hangilerinin en sonunda doğru kabul edileceğini kestirmek güçtür.

Fikirleri üzerinde çelişkili görüşlerin hâlâ mevcut olmasına karşın, Freud'un insanlığın düşünce tarihi içinde yükselen bir kişilik olduğu konusunda da pek az şüphe vardır. Psikoloji hakkındaki görüşleri insan belleğini algılayışımızı tümünden değiştirmiş ve getirdiği fikir ve terimlerin birçoğu günlük hayatımızda kullanılır olmuştur. Örneğin; ilkel benlik, benlik, üst benlik, Oidipus kompleksi ve ölme arzusu.

Psikanalizin son derece pahalı bir tedavi yöntemi olduğu ve genellikle de başarısızlıkla sonuçlandığı bir gerçektir. Fakat bu tekniğin başarılı olduğu birçok durum da söz konusudur. Geleceğin psikologları pekala, bastırılmış cinselliğin insan davranışları üzerinde Freudcuların iddia ettiğinden daha az rol oynadığı sonucuna ulaşabilirler. Ancak, bu tür duygular muhakkak ki Freud'dan öncekilerin düşündüğünden çok daha büyük bir role sahiptir. Benzer şekilde, günümüzde psikologların çoğunluğu, bilinçaltı faaliyetlerinin insan davranışında etkin olduğuna artık inanmaktadırlar -bu da Freud'dan önce hak ettiğinden daha az önemsenen bir konuydu.

Freud kesinlikle ilk psikolog değildir ve uzun vadede belki de gerçeğe en yalan fikirleri öne sürmüş olduğu da düşünülmeyecektir. Yine de modern kuramsal psikolojinin gelişiminde etkili ve önemli kişilik olduğu da açıktır ve kendi alanındaki muazzam önemi göz önüne alındığında, bu kitapta bulunmayı kuşkusuz hak etmektedir.

Kaynak: Michael H. Hart, Dünya Tarihine Yön Veren En Etkin 100, Neden Kitap Yayıncılık, İstanbul, 2008, s. 329-331.